

Čárka v souvětí

A) Souřadné souvětí

1. Vztah slučovací

- **Bez čárky: a, i, ani, nebo, či**
Toho roku byla náramná zima a napadlo mnoho sněhu. Babička podělila děti jablky nebo jim nabídla koláče.
- **Píšeme čárku: potom, pak, napřed, nakonec, konečně, dále, také, ještě, mimoto, kromě toho, rovněž, hned – hned, tu – tu, jednak – jednak, at' – at', i – i, ani – ani**
Pot mi tekl z čela do očí, štípal, také záda se mi lepila. Nebyl jsem si jistý svými znalostmi, kromě toho jsem se na den přijímacího pohovoru moc nevyspal.

2. Vztah odporovací

- **ale, však, avšak, naopak, jenže, a přece, a přesto, sice – ale, ne tak – jako spíše**
Tento lék nechutná době, ale pacientovi pomáhá. Je sice už polovina dubna, avšak ráno stále mrzne. Přišel po začátku představení, viděl však všechno podstatné. Schylovalo se k bouřce, na cestu se přesto vydali.
- **a: Celý den pršelo, a (avšak) Petrovi déšť prý nevadil. Přijel, a (ale) se mnou se nepřivítal.**

3. Vztah stupňovací

- **ba, dokonce, navíc, až, hlavně, (a) ještě, nebo i, nebo dokonce, nejen – ale i**
Netoužil po tom, ba naplňovalo ho to odporem. Cestu jsme našli rychle, navíc jsme se nikoho nemuseli ptát. Vyhráli jsme hlavní cenu, a ještě jsme se dobře pobavili.
- **a, i: Celý film se mi líbil, i (dokonce) hudba byla vynikající.**

4. Vztah vylučovací

- **nebo, anebo, buď – nebo**
Budeš se chovat slušně, nebo tě vyhodím. Buď s sebou neměli deštník, anebo vůbec nepršelo.

5. Vztah důsledkový

- **(a) tak, (a) tedy, (a) proto, (a) tudíž, (a) tím**
Rádi cestujeme, a proto letos pojedeme na poznávací zájezd k moři. Filmový festival v Karlových Varech se nám loni velmi líbil, letos tam tedy pojedeme znovu. Prodavačka mi nechtěla uznat reklamaci, a tak jsem si nechala zavolat vedoucího prodejny.
(ALE: Na začátku jsem si sundal boty a tak (tzn. bez bot) jsem došel do cíle.)

6. Vztah příčinný

- **neboť, vždyť, totiž**
Dneska je jeho šťastný den, vždyť vyhrál důležitou sázku. Ujel mu vlak, přišel totiž o pět minut později.

B) Podřadné souvětí – vedlejší věty

- 1. Vedlejší věta podmětná**
Je nutné, abys tem šel. Kdo se bojí, nesmí do lesa. Mrzí mne, co se stalo.
- 2. Vedlejší věta přísudková**
Obloha byla, jako by ji vymetl.
- 3. Vedlejší věta přívlastková**
Znám situace, ve kterých je potřeba jednat rychle. Po letech se sešli ve škole, do níž chodili zpočátku neradi, ale která jim přirostla k srdci.
- 4. Vedlejší věta předmětná**
Řekni mi, co čteš, a já ti povím, jaký jsi. Nevím už, kdo mi to říkal.
- 5. Vedlejší věta doplňková**
Viděl jsem tatínka, jak se vracel z práce unaven.
- 6. Vedlejší věta příslovečná**
 - a) místní:**
Šel, kam ho nohy nesly. Běž o půlnoci tam, kde rozkvete černá divizna.

- b) časová:**
Jakmile dokončím úkol, odevzdám vám ho. Když koncert skončil, sálem zazněly mohutné ovace.
- c) způsobová:** Spí, jako by ho do vody hodil. Byl tak soustředěn, že si ho ani nevšiml.
- d) účelová:** Promluvila si s ním, aby bylo mezi nimi jasno.
- e) příčinná:** Družstvo prohrálo, protože nebylo dobře připraveno.
- f) podmínková:** Pokud by vám něco nebylo jasné, ihned se ptejte. Všimneš-li si chyby, upozorni na ni ostatní.
- g) přípustková:** Ačkoli jsme již na problémy upozorňovali, nebyly odstraněny.

Poznámky

- Neříkej mi, že když jsem ti volal, stále jsi byla ve škole. Salát ani neochutnali, protože než se vzpamatovali, zůstala po něm jen prázdná mísa.
- Pustil se do stavění stanu, hned jak jsme dorazili do kempu. Problémy nastanou, teprve až začne pršet.
- Lépe (.) kdybys už víckrát nevolal. Možná (.) že se už do Tater nikdy nepodíváme. Dobře (.) že už máme všechno hotové.

- **Přítomnost či nepřítomnost čárky je dána nejenom spojovacím výrazem, ale především vztahem mezi větami!**

Řekl, že zapomněl přijít **a že** ho to velmi mrzí.

Řekl, že zapomněl přijít, přestože si to zapsal, **a že** ho to velmi mrzí.

Nevím, zda přišel **a jestli** si vzal přezůvky.

Nevím, zda přišel, když to tolik sliboval, **a jestli** si vzal přezůvky.

- **Přítomnost či nepřítomnost čárky může odlišit význam souvětí!**
Jiří řekl bratrovi, aby zbytečně nepanikařil a vydal se hledat pomoc.
Jiří řekl bratrovi, aby zbytečně nepanikařil, a vydal se hledat pomoc.

Měli bychom dát velkým umělcům najevo, že si jich vážíme už za jejich života.

Měli bychom dát velkým umělcům najevo, že si jich vážíme, už za jejich života.

Devětadvacetiletý M. M. nesl urážku od kapitána, který ho vyzval, aby šel sníst několik banánů a vrátil se s automatickou puškou.

Devětadvacetiletý M. M. nesl urážku od kapitána, který ho vyzval, aby šel sníst několik banánů, a vrátil se s automatickou puškou. (dvojznačné)

Přímá řeč

- 1. Uvozovací věta je před přímou řečí**
Vešla do místnosti a zeptala se: „Kdo dnes chybí?“ Dostalo se jí odpovědi: „Nikdo.“
- 2. Uvozovací věta je za přímou řečí**
„Nemusíš se o mne bát,“ rozloučila se před odchodem.
„Nesahej na ta kamna!“ vykřikla matka.
„V kolik hodin přijdete?“ tázali se.
- 3. Uvozovací věta je vložena mezi přímou řeč**
„Tady je tak krásně,“ pochvaloval si bratr, „sem budeme jezdit častěji.“
- 4. Setkají-li se dvě přímé řeči**
„Co Ti na to řekl?“ „Nic.“

Citace bez uvozovací věty a dvojtečky

- Můj děd říkával, že „konec všechno napraví“. (Říkával: „Konec všechno napraví.“)
- Rozčiloval se a vykřikoval, že „cestovatel v Grónsku nikdy nebyl“, že pouze „plácá nesmysl za nesmyslem“.
(Vykřikoval: „Nikdy v Grónsku nebyl! Vždyť pouze plácá nesmysl za nesmyslem!“)
- Masaryk často zdůrazňoval, že „demokracie je názor na život“, že je uskutečnitelná jen tam, „kde si lidé navzájem důvěřují a poctivě hledají pravdu“.
- Dáme si čaj z benediktu lékařského, neboť „kdo ho užije v odvaru, vzplane láskou. Když se člověku rozlije po celém těle, nabude znovu tělesných sil.“(.)

Doplňte čárky:

Navrhl na večeri abychom šli až po divadle. Dávala mi najevo se mnou že se na téma dámské módy nechce bavit.

Sedí sedí na střeše kouří tabák nekřeše a přec mu hoří.

Aby vlez do hlavy ho bili aby vylez za hlavu ho táhli.

Leze leze po železe nedá pokoj až tam vleze.

Visí to a neví kde ukazuje neví kam bije to a neví koho počítá a neví kolik.

Prší prší jen se leje
kam konícci pojedeme?
Pojedeme na luka
až kukačka zakuká

Běžela liška po ledu
ztratila klíček od medu.
Kdo ho má ať ho dá
ať se liška nehněvá.

Vítej vítej máji
my jsme tobě rádi.
Vítej léto líbezné
obilíčko zelené.
Co nám léto přinese
zima nám zas odnese.

Vyletěl holoubek
na zelený doubek.
Vyletěl zahoukal
až se dub zahoupal.

Doplňte čárky (složitě souvětí):

Řekli jsme dětem že na večeri doma nebudeme protože se chceme vracet až večer za chládku. Nebavíme se o tom jaké jsem měla úžasné možnosti provdat se jak jsem jich nevyužila a jak jsem smutně dopadla ale bavíme se o Karolíně.

Filmový herec si musí počínat tak aby v divákovi vzniknul dojem že se nedívá na záměrně režírovanou hru ale že pohlíží na nějakou tajnou skulinou do skutečného světa kde postavy příběhu tvoří a jednají tak jako by byly samy mezi sebou.

Na jedné slavnosti se mu tuze zalíbila jedna urozená paní začal se jí dvořit a obletoval ji tak dlouho až si toho všimla jeho manželka a začala na něj tak žárlit že nemohl udělat ani krok aby se to nedozvěděla.

Česání ovoce je otrava především proto že toho naroste buď strašně moc nebo strašně málo. Dále proto že toho naroste nejvíc ve špičkách a na větvích kam se nedosáhne ani ze žebříku. Mimoto v koruně člověka všechno svědí škrábe a dlobe a také mu to stáhne kalhoty zrovna ve chvíli kdy jde kolem ta modrooká blondýna ze samoobsluhy a člověk ji hlasitě pozdraví aby si ho všimla. Dále je česání otrava i z toho důvodu že to všechno naroste jinak než na barevných přílohách odborných publikací jednak menší jednak kyselejší zelený tam kde to má být červený a žlutý a hlavně všechny údajně zimní odrůdy plodí ovoce které je už v srpnu zralé. Pokud naroste několik plodů do očekávané velikosti jsou buď červivé nebo při česání napadají na zem a za pár dní začnou na otlučených místech hnit. (Podle F. Nepila)